

Många invandrarkvinnor har svårt att få hjälp av sjukvården

Reumatikerförbundet har genomfört ett projekt om invandrade kvinnors vårdssituation. Många upplever problem med bemötande och information. En ny forskningsstudie visar också att invandrade kvinnor har sämre hälsa än svenska kvinnor.

– Erfarenheter från vårt projekt visar att kvinnor med invandrarbakgrund ofta har sämre sociala nätverk och dålig information om sin sjukdom. De har därmed också svårare att få hjälp från vården, säger Eva Fägerlind projektansvarig på Reumatikerförbundet.

– Många kvinnor i projektet har upplevt problem med information och bemötande i vården. En ny forskningsstudie från Halland visar också att kvinnor som invandrat har ett sämre hälsotillstånd än svenska kvinnor.

– Vi har därför bildat nätverk för invandrar-kvinnor med reumatisk sjukdom på fem orter i Sverige. Deltagarna har utbildats om reumatiska diagnoser, vårdmöjligheter och andra frågor som är viktiga för att få rätt behandling och hjälpmedel, avslutar Eva Fägerlind.

Nya läkemedel billigare i Sverige

Priserna på nya läkemedel är fyra procent lägre i Sverige än genomsnittet i 17 europeiska länder. Om man tar hänsyn till köpkraften i de olika länderna är det bara tre länder som har lägre priser på nya läkemedel. Det visar en ny undersökning från Läkemedelsförmånsnämnden (LFN).

LFN har jämfört priserna på 55 nya läkemedel i Sverige med priserna i 17 andra europeiska länder. Undersökningen visar att de svenska priserna ligger fyra procent under ett europeiskt genomsnitt. Tio länder har en högre prisnivå än Sverige, medan sju länder har lägre priser. I underlaget ingår läkemedel som Lantus mot diabetes, Humira mot reumatism och Crestor mot höga blodfetter.

– De låga svenska priserna beror på väl fungerande läkemedelssubventioner. Vårt system garanterar att svenskarna får så mycket hälsa som möjligt för varje skattekrona som går till läkemedel, säger Ann-Christin Tauberman, generaldirektör på LFN.

Anhörigs död kan utlösa reumatism

En nära anhörigs död kan ha betydelse för uppkomst av ledgångsreumatism. Det visar forskare på Karolinska institutet i Solna. Miljöfaktorer som rökning och olika yrkesexponeringar har stor betydelse vid utvecklingen av reumatoid artrit, ledgångsreumatism. Enligt preliminära data kan även krisartade livshändelser vara en riskfaktor för uppkomsten av sjukdomen.

– Tidigare finns det en del fallrapporter och mindre studier som beskriver sambandet mellan olika typer av livskriser och utbrott av reumatoid artrit. Vår studie är dock den största på området, och vi finner en signifikant koppling mellan en nära anhörigs död och utveckling av sjukdomen, säger Birgitta Nordmark, forskare och överläkare vid reumatologiska kliniken på Karolinska universitetssjukhuset i Solna.

I analysen ingick runt 1 400 patienter från södra och mellersta Sverige och ett ännu större antal kontrollpersoner.

– När vi kontrollerade fann vi att makas, makes eller barns död gav nästan fyra gånger högre risk att utveckla reumatoid artrit än andra faktorer. En släktings eller nära väns död verkade inte ha samma betydelse för risken att utveckla sjukdom.

Ny EU-lag: Rätt till assistans på flygplatser

– Äntligen! Första rättighetslagstiftningen för funktionshindrade i EU. Nu får man rätt till assistans på alla flygplatser i EU, säger Ewa Hedkvist Petersen, socialdemokratisk europaparlamentariker och ledamot av parlamentets transportutskott.

Nyligen beslutade Europaparlamentet om en förordning som betyder att varje flygplats i EU som omfattas av lagen ska garantera funktionshindrade hjälp och stöd för att kunna genomföra sin resa. I Sverige betyder det att flygplatserna ansvarar för att servicen finns, men de har möjlighet att upphandla den av en leverantör, t ex ett flygbolag. Rättigheterna är desamma oavsett om man flyger reguljärt eller charter.

Förordningen gäller alla flygplatser med minst 150 000 passagerare per år. Det betyder i Sverige att i princip alla luftfartsverkets flygplatser omfattas och de fyra största kommunala, med Göteborg City (Säve) och Stockholm Skavsta i spetsen. Flygbolagen ska betala för servicen i proportion till hur många passagerare de har som flyger till och från den aktuella flygplatsen. På varje flygplats ska det finnas en träffpunkt dit funktionshindrade kan bege sig och få assistans.

– Det betyder att alla flygbolag, även lågprisbolag, måste bidra till assistanstjänsten. Det betyder också att funktionshindrade i princip inte kan nekas ombordstigning på flygplan som är registrerade i EU-länder, fortsätter Ewa Hedkvist Petersen.

– Vi tar ett stort steg framåt för likabehandling och icke-diskriminering i EU. Funktionshinder ska inte spela någon roll för möjligheten att kunna resa, säger Ewa Hedkvist Petersen.

Förslag om effektivare regler för byte av läkemedel på apotek

Läkemedelsverket (LV), Läkemedelsförmånsnämnden (LFN) och Konkurrensverket har i en gemensam skrivelse till regeringen föreslagit förbättringar av utbytet av läkemedel på apotek.

Lagen om läkemedelsförmånerna innebär att läkemedel ska bytas ut mot det billigaste, likvärdiga läkemedlet som finns tillgängligt på det enskilda apoteket. Byte genomförs inte om förskrivaren av läkemedlet motsatt sig utbyte eller om patienten väljer att betala merkostnaden för det dyrare läkemedlet. Den tre år gamla reformen har bidragit till kraftigt minskade läkemedelskostnader för staten, sjukvården och konsumenterna.

– Det är dock möjligt att ytterligare minska samhällets kostnader för läkemedel, säger Läkemedelsverkets generaldirektör Gunnar Alvan. Bland annat handlar det om att minimera tiden från det att ett likvärdigt läkemedel finns tillgängligt på marknaden tills att utbyte kan börja tillämpas på apoteket.

– Mindre byråkrati, ökad konkurrens och lägre läkemedelskostnader, det blir resultatet av det förslag vi lämnat, säger Ann-Christin Tauberman, generaldirektör vid Läkemedelsförmånsnämnden.

– Konkurrenten på läkemedelsmarknaden stärks och konsumentnyttan ökar med förslagen från de tre myndigheterna. Det beror bland annat på att konkurrensförutsättningarna för många små läkemedelsföretag förbättras, säger Konkurrensverkets generaldirektör Claes Norgren. Förslaget medför i huvudsak följande:

- Tiden mellan att LV godkänner läkemedel tills att apoteket får genomföra byten av läkemedel kortas
- Det ges bättre förutsättningar att undvika onödiga domstolsprocesser
- LV:s och LFN:s beslutsprocess som avser byten av läkemedel på apotek respektive subvention av läkemedel förenklas.

Citrullinantikroppar ger tidigare och säkrare diagnos av ledgångsreumatism

Patienter med ledgångsreumatism, reumatoid artrit, har antikroppar mot aminosyran citrullin flera år innan sjukdomen debuterar, vilket förbättrar möjligheten att ställa en tidig diagnos. Det visar Ewa Berglin i en avhandling hon nyligen lade fram vid Umeå universitet.

I avhandlingen visas att en typ av proteiner, så kallade citrullinantikroppar kan påvisas i blodprover som donerats till Medicinska biobanken av personer som senare insjuknat i RA.

Proverna var tagna flera år före insjuknandet.

Andelen personer med positivt test för citrullinantikroppar ökade ju närmare insjuknandet i ledsjukdomen som provet tagits. Vid tidpunkten för RA-diagnos hade 70 % av patienterna positivt citrullinantikroppstest och ungefär lika stor andel var positiva för reumafaktor.

I avhandlingen visas också att patienter med citrullinantikroppar redan före symptomdebut har mera brosk- och skelettskador i lederna vid tidpunkten för diagnos samt efter 2 års sjukdom jämfört med patienter som saknade citrullinantikroppar före insjuknandet. Det fanns också ett samband mellan positivt citrullinantikroppstest vid tidpunkten för RA-diagnos och en mera ihållande sjukdomsaktivitet och mera utbredda ledsador efter 2 års sjukdom. Sjukdomsförloppet vid RA kan variera mycket från person till person. Svårare sjukdom kräver en intensivare behandling, ibland med kombinationer av flera olika bromsmediciner. Citrullinantikroppstest kan därför också vara ett hjälpmedel vid val av behandling. I avhandlingen visas också att effektiv behandling minskar halten av citrullinantikroppar.

Läs hela eller delar av avhandlingen på <http://www.diva-portal.org/umu/theses/abstract.xsql?dbid=669;=sv>

Sömnpromblem kan ligga bakom kronisk smärta i kroppen

Svenska forskare har i en studie fått stöd för att dålig sömn kan vara orsaken till kronisk smärta, vilket går på tvärs med rådande uppfattning.

– Den gängse tolkningen har länge varit att det är värken som utlöser sömnproblemen, men våra data pekar på att det lika väl kan förhålla sig tvärtom, säger Stefan Bergman, allmänläkare och biträdande forskningschef vid Reumatikersjukhuset Spenshult i Oskarström. Tillsammans med sina forskarkollegor har han analyserat data från en stor befolkningsstudie som inkluderar närmare 2 500 individer.

Undersökningen startade 1995.

– När studiedeltagarna följdes upp åtta år senare såg vi en tydlig trend. Oberoende av ålder, kön och socioekonomisk klass hade de som angav sömnproblem vid studiens start ökad risk att antingen utveckla eller bibehålla kronisk värk, säger Stefan Bergman.

De som ursprungligen inte hade värk, men stora problem med att inte känna sig utsövda, hade vid uppföljningen nästan tre gånger högre risk att utveckla generaliserad kronisk värk än de mer utsövda.

Stefan Bergman tror att resultaten i studien kan nyansera sambandet mellan sömn och uppkomsten av kronisk värk.

Umeåstudent vinnare av Naturvetarpriset 2006

Ida Andersson, Umeå universitet, har tilldelats Naturvetarpriset 2006 för sitt examensarbete. Priset är på 25 000 kronor.

Hon får priset för att hon studerat en glykopeptid, dvs en sockerförening, från ledbrosk som aktiverar immunförsvaret i en musmodell för reumatism. Syftet med examensarbetet har varit att förändra glykopeptiden för att se vilka egenskaper hos den som är viktig för aktiveringen. Kunskapen kan användas till ökad förståelse om mekanismerna bakom reumatism samt i utvecklandet av ett vaccin mot sjukdomen.

Enkel övning visar på knäartros

Sjukvården kan enkelt upptäcka patienter som ligger i riskzonen för att utveckla knäledsartros med två tester: längden på ett enbenshopp och maximalt antal knäböjningar på 30 sekunder. Det visar ny forskning från Lunds universitet.

Patienter med knäledsartros får ofta försämrad funktion i benen, vilket gör att de får svårt att utföra olika rörelser och därmed förlorar förmågan att utöva vardagliga aktiviteter. Genom att mäta funktionen i benen kan läkare och sjukgymnaster få en uppfattning om patientens besvär och bedöma vilken typ av behandling som är lämpligast.

– Det som är extra bra med just de här två testerna är att övningarna påminner om rörelser som man gör i det dagliga livet. Dessutom är de enkla att utföra, säger Ann Bremander som ligger bakom de två testen.

Patienterna kan göra testen själva, och se om knäets funktioner försämras onormalt mycket.

Kunskap väg till bättring för kvinnor med fibromyalgi

Kvinnor som lider av fibromyalgi drabbas dubbelt av omgivningens okunskap och fördomar. Vägen till bättring kan gå via kroppskännedom, träning och stöd från bland annat vårdpersonalen, visar en ny doktorsavhandling från Karolinska Institutet.

– När kvinnorna började respektera sig själva och upptäckte att de kunde påverka hur de mådde försvann känslorna av skam, säger Monika Löfgren vid Avdelningen för Rehabiliteringsmedicin.

Fibromyalgi syndrom (FM) är en kronisk smärtsjukdom som drabbar cirka 175 000 av Sveriges vuxna kvinnor. Antalet män med FM är betydligt lägre, mellan 20 000 och 30 000 personer. Huvudsymptomet vid FM är utbredd värk i muskler och leder i hela kroppen. Den drabbade lider också vanligtvis av svår trötthet, dålig sömn, låg uthållighet, dåligt minne och koncentrationssvårigheter.

Forskningen har ännu inte fullt ut kunnat förklara vad som orsakar sjukdomen, men troligen handlar det om en störning i det komplicerade samspelet mellan det perifera nervsystemets och det centrala nervsystemets smärtsinne, i hormonsystemet och i muskulaturen. Det finns ingen behandling som kan bota FM idag. Rehabilitering och enstaka behandlingsinsatser inriktas på symptomlindring och att stötta den drabbade i att hitta strategier för att kunna leva aktivt och fortsätta arbeta trots smärtan och tröttheten.

I sin avhandling har Monika Löfgren granskat två olika rehabiliteringsprogram i syfte att förbättra rehabiliteringen för de kvinnor som lider av fibromyalgi.

– Sjukdomen påverkar den drabbades hela livssituation. Det blir svårt att utföra både vardagliga sysslor och att jobba. Sjukskrivning och långvarig sjukersättning är vanligt bland dem som drabbats och de som fortsätter att arbeta gör det ofta på deltid, säger Monica Löfgren,

Studien är gjord i flera delar och bygger i första hand på intervjuer, enkäter och rörelsetest. För att undersöka hur rehabiliteringen kan förbättras ur kvinnornas eget perspektiv användes även dagböcker, gruppdiskussioner.

Resultaten visade att kvinnorna som deltagit i rehabiliteringen mådde mycket bättre. Genom rehabiliteringsprogrammen lärde de sig att använda sin kropp på ett mer skonsamt sätt, till exempel att inte aktivera musklerna mer än nödvändigt och att respektera sina gränser, såväl fysiskt som psykiskt. Något som i sin tur ledde till att symptomen upplevdes mer hanterliga.

I intervjuerna beskrev kvinnorna att rehabiliteringen bidragit till en ny självrespekt. De som fortsatte att arbeta poängterade att de utan rehabiliteringsprogrammet sannolikt hade arbetat mindre eller inte alls. Studien analyserar också hur kvinnorna hanterar sin livssituation och vilka strategier de använder för att mot smärtan och omgivningens fördomar.

– En strategi kunde vara att njuta av små positiva detaljer i vardagen. En annan att sträva efter kroppslig och mental balans genom att träna och vila i lagom mängd och undvika stress och press, säger Monika Löfgren.

Vid intervjuerna framgick hur viktigt det var att kvinnorna fick sörja förlusten av det sätt de levde livet före sjukdomen. Detta för att kunna hitta nya strategier anpassade till den nya livssituationen med FM.

– En av de viktigaste förutsättningarna för en lyckad rehabilitering är att rehabiliteringsteamets personal är kunnig och har ett respektfullt, holistiskt förhållningssätt till deltagarna i rehabiliteringen, säger Monika Löfgren.